

T É N Y E K

Európai Munkavédelmi Ügynökség

Sikeres vállalatvezetés a balesetek megelőzésére

Az Európai Unióban évente közel 5 millió embert ér 3 napnál hosszabb távollétet okozó munkahelyi baleset, ami összesen mintegy 146 millió kiesett napot jelent⁽¹⁾. Bizonyos hatások tartósak, és kihatással vannak a személy munkaképességére és életére is a munkahelyén kívül. A munkával összefüggő balesetek előfordulnak minden foglalkozásban, ide tartozik az elcsúszás és megbotlás, leesés és leeső tárgyak, éles és forró tárgyak, valamint a gépek, berendezések vagy járművek által okozott balesetek. A problémáknak azonban jelentős része **megelőzhető jó vezetéssel**.

A foglalkozási balesetek költsége magas, ebben szerepel:

- Táppénz, túlóradíj, az ideiglenes kiegészítő munkaerő, korai nyugdíjazás, új munkaerő felvétele, átképzés
- Kiesett termelési idő és termelés
- Az üzemet, berendezést, anyagokat és termékeket ért kár
- A vállalatvezetésnek a balesettel kapcsolatos ügyintézésre fordított ideje
- Emelt biztosítási díj, ügyvédi költség
- Alacsonyabb munkavállalói morál

A baleseti kockázatok magasabbak a **kis- és középmeretű vállalkozásokban (KKV)** dolgozók esetében. Az 50 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatoknál a munkavállalókat ért halálos balesetek előfordulási aránya körülbelül kétszerese a nagyobb cégekénél⁽¹⁾.

A jó vezetés feladatai

Az Európai Unió irányelvei szerint a **munkáltató** felelős munkavállalói egészségéért és biztonságáért.

A 89/391 irányelv adja meg az általános keretet a munkavédelmi vezetés, kockázat-értékelés és megelőzés terén⁽²⁾.

Az irányelvet átültették a **nemzeti jogrendbe**, amely kiegészítő követelményeket tartalmazhat.

A munkáltatóknak fel kell mérniük a kockázatokat, és gyakorlati intézkedéseket kell tenniük munkavállalók egészségének és biztonságának védelmére, baleseti nyilvántartást kell vezetniük, információt és képzést kell biztosítaniuk, konzultálniuk kell a munkavállalókkal, és együtt kell működniük és intézkedéseiket koordinálniuk kell az alvállalkozókkal. Az irányelv meghatározza a megelőzés hierarchiáját, amiben szerepel: a kockázatok elkerülése, a kockázatok leküzdése azok forrásánál, a munka igazítása a munkavállalóhoz, a veszélyes helyettesítése kevésbé veszéllyessel, végül a kollektív védelem előnyben részesítése az egyéni védelemmel szemben. A munkavállalóknak joguk van tájékoztatást kapni az egészséget és biztonságot fenyegető kockázatokról, a megelőző intézkedésekről, az elsősegély- és vészhelyzeti eljárásokról. A **munkavállalók** kötelesek aktív módon együttműködni a munkáltatóval, követni az utasításokat a kapott oktatással összhangban, és ügyelni saját és munkatársaik egészségére és biztonságára.

⁽¹⁾ Munkabalesetek az EU-ban 1996-ban, Statistics in Focus, Theme 3 [Fókuszban a statisztika, 3. téma]– 4/2000, Eurostat

⁽²⁾ <http://europe.osha.eu.int/legislation/> biztosít kapcsolatot az EU jogszabályokhoz (EU legislation), a Bizottság KKV-re és kockázatértékelésre vonatkozó útmutatásaihoz, valamint a tagállamok weboldalaihoz, ahol az irányelvek megvalósítását szolgáló **nemzeti** jogszabályok és útmutatók találhatók.

Baleset-megelőzés – A siker elemei

Az egészség és biztonság erős **vezetői elkötelezettséget**, megfelelő **munkavállalói részvételt** és jól strukturált **irányítási rendszert** kíván.

Vezetői elkötelezettség

A vezetésnek kell az egészséget és biztonságot elősegítenie az alábbiak révén:

- Stratégia és munkavédelmi célok meghatározása
- Megfelelő források biztosítása a stratégia végrehajtásához
- A munkavédelmi szempontok érvényesítése a vezetőségi funkciók és döntések valamennyi szintjén
- Konzultáció a munkavállalókkal
- Monitorozás és felülvizsgálat a stratégia és az egész rendszer hatékonyságának ellenőrzésére

Az elkötelezettséggel együtt jár például a döntések gyakorlati megvalósítása, a biztonság megtárgyalása vezetői értekezleteken, rendszeres munkahelyi szemlék és bejárások, valamint részvétel a biztonsági vizsgálatokban.

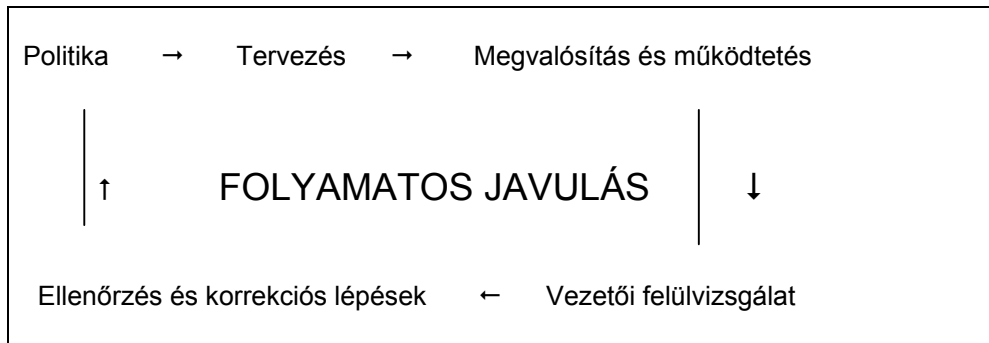
A munkavállalók bevonása

A munkavállalókkal történő konzultáció előírt követelmény. Az ő ismereteik felhasználása segít abban, hogy a veszélyeket kellően feltárják és jó megoldásokat valósítsanak meg. Fontos szerepük van a munkavédelmi képviselőknek. A munkavállalókkal konzultálni kell a munkavédelmi intézkedések tárgyában, továbbá új technológiák vagy termékek bevezetése előtt. A konzultáció abban is segít, hogy a munkavállalók elkötelezettek érzik magukat a munkavédelmi eljárások és fejlesztések iránt.

A munkavédelem irányítása

A vezetés strukturált megközelítése biztosítja, hogy a kockázatokat teljes mértékben felméri, és biztonságos munkamódszereket vezetnek be és alkalmaznak. Időszakos felülvizsgálatokkal ellenőrzik, hogy ezek az intézkedések még megfelelőek-e. Az alábbiakban egy tipikus irányítási modellt ismertetünk.

Politika – Meghatározza az egyértelmű elkötelezettséget, feladatokat és eljárásokat a szervezet számára.

Tervezés – Meghatározza és értékeli a munkatevékenységekből adódó kockázatokat, és azt, hogy ezek hogyan kezelhetők. A tervezési folyamatban szereplő tevékenységek közé tartozik:

- Kockázatértékelés és a megelőző intézkedések meghatározása
- Az ellenőrzés gyakorlásához szükséges vezetői intézkedések és szervezési teendők meghatározása
- A képzési igények meghatározása
- Munkavédelmi ismeretek, készségek és szakértelem biztosítása

A kockázatértékeléshez tartozik:

- A veszélyek meghatározása – mi romolhat el?
- Annak eldöntése, ki sérülhet meg és mennyire súlyosan, beleértve a munka-vállalókat, vállalkozókat és a nagyközönséget
- Annak eldöntése, mindennek mekkora a valószínűsége, hogy megtörténik
- Annak eldöntése, hogyan küszöbölhető ki vagy csökkenthető ezek a kockázatok – lehet javítani a helyiségeken, munkamódszereken, berendezéseken vagy a képzésen?
- Intézkedési prioritások meghatározása a kockázat mértékének, az érintett személyek számának stb. alapján
- A kockázat kezelését célzó intézkedések megvalósítása
- Felülvizsgálat, annak ellenőrzésére, hogy az óvintézkedések működnek-e
- Konzultáció a munkavállalókkal az eljárás során, és tájékoztatás részükre a kockázatértékelés eredményeiről.

Megvalósítás és működtetés – ez a tervek gyakorlati megvalósítását jelenti. Ebbe beletartozhat: változtatások a szervezetben és a munkafolyamatokban, a munkakör-nyezetben, az alkalmazott eszközökben és termékekben; a vezetés és a személyzet oktatása, képzése, valamint a kommunikáció javítása.

Képzés

Minden munkavállalónak meg kell értenie, hogyan dolgozhat biztonságosan. Ehhez a képzésnek az alábbiakra kell kitérnie: milyen kockázatokról van szó, a betartandó óvintézkedések, valamint a vészhelyzeti eljárások.

Az oktatásnak érdeminek és érthetőnek kell lennie, még a más nyelvet beszélő munkavállalók számára is. Képzést kell biztosítani az új munkavállalók számára, és a már meglévőknek is, ha a munkamódszerek vagy munkaeszközök változnak, a munkakör megváltozásakor, vagy akkor, amikor új technológiát vezetnek be.

Ellenőrzés és korrekciós lépések – A teljesítményt figyelemmel kell kísérni. Ez lehet reaktív, azaz pl. a baleseti jegyzőkönyvek felhasználása, vagy proaktív, azaz a felügyeletektől, ellenőrzésekből és a személyzet által végzett felmérésekből kapott visszajelzések felhasználása. A **baleset-kivizsgálásnak** fel kell tárnia a közvetlen és a mélyebben rejlő okokat, beleértve a vállalatirányítás

hiányosságait. A cél meggyőződni arról, hogy a rendszerek és eljárások működnek, és azonnal megtenni a szükséges korrekciós intézkedéseket.

Vezetői felülvizsgálat és auditálás – lehetővé teszi a vezetési rendszer általános teljesítményének ellenőrzését. A külső körülmények megváltozhattak, például új jogszabály lépett hatályba. Lehetőség van az előrettekintésre is, pl. a termelési struktúra változása, új termékek megjelenése vagy új technológia bevezetése vonatkozásában. A balesetek áttekintése egyúttal okulásul kell, hogy szolgáljon vezetői szinten. Az auditálás azt vizsgálja, hogy a politika, a szervezet és a rendszerek ténylegesen a kívánt eredményeket érik-e el.

Ellenőrző lista

- Meghatároztak egyértelmű munkavédelmi eljárásokat és feladatokat, és ismeri mindenki a saját és mások feladatait?
- Tudja Ön, mit kell tennie, hogy betartsa a munkavédelmi előírásokat? Ha nem, kinevezett egy hozzáértő személyt, aki tanácsal szolgálhat?
- Meghatározta a legfontosabb egészségi és biztonsági kockázatokat, és tett lépéseket azok kiküszöbölésére vagy csökkentésére?
- Megfelelők az Ön gépek karbantartására vonatkozó előírásai?
- Ellátta munkavállalóit a szükséges egyéni védőeszközökkel a más módon nem kiküszöbölhető kockázatok ellen? Kioktatta őket azok használatára?
- Tájékoztatta munkavállalóit a kockázatokról, és adott nekik oktatást a biztonságos munkavégzésre, illetve a vészhelyzeti eljárásokra vonatkozólag?
- Konzultál munkavállalóival a munkavédelmet érintő kérdésekről, beleértve a munkavédelmi politika, a munkafolyamatok és munkaeszközök változásait?
- Tudják a munkavállalói, hogyan kell bejelenteni a nem biztonságos körülményeket és a baleseteket?
- Azonnal kivizsgálja Ön a baleseteket, egyéb veszélyes eseményeket és a jelentett problémákat?
- Megtekinti rendszeresen a munkahelyeket, és ellenőrzi, hogy a munkavállalók biztonságos eljárásokkal végzik-e munkájukat?
- Van Önnek rendszere a munkavédelmi politika és a munkafolyamatok felülvizsgálatára?

További információk / Referenciák

A jó munkavédelmi irányítási gyakorlatra vonatkozólag további információk az Ügynökség <http://osha.eu.int> web-lapján található. Minden ügynökségi közlemény ingyenesen letölthető.

„A munkával összefüggő balesetek megelőzése” a témája a tagállamok által 2001. októberében megtartandó Európai Munkavédelmi Hét-nek, erről további információk találhatóak a <http://osha.eu.int/ew2001/> honlapon.

Az Ügynökség honlapja kapcsolódik tagállami honlapokhoz, ahol a nemzeti jogszabályokat és útmutatókat lehet megtalálni: <http://ie.osha.eu.int/> Írország, és <http://uk.osha.eu.int> az Egyesült Királyság honlapja.